

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΩΜΑΤΗΝΟΣ

Η μοναξιά
της βαρύτητας

ΚΕΔΡΟΣ

Γιώργος Χωματηνός: *Η μοναξιά της βαρύτητας*

ISBN 978-960-04-4922-8

Επιμέλεια-Διόρθωση: Βενετία Καίσαρη
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

© Γιώργος Χωματηνός, 2019

© Εκδόσεις Κέδρος, Α.Ε., 2019

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.

Γ. Γενναδίου 3

Αθήνα 106 78

τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655

www.kedros.gr • facebook.com/kedros.gr

e-mail: books@kedros.gr

Λίγες ώρες πριν το τέλος

Χειμώνιασε απότομα φέτος κι ίσως αυτή η εσπευσμένη έλευση της «εποχής μας», του σπουδαιότερου – για σένα – συνδυετικού κρίκου της σχέσης μας, ήταν που με προστάτεψε από την παρατεταμένη σου απουσία.

Όντας λοιπόν ένας «αυθεντικός χειμωνιάτικος τύπος», εγώ, που δεν σου χάλασα ποτέ χατίρι, σπεύδω να σε επιβεβαιώσω. Ξαπλώνω αναπauντικά σ' αυτόν εδώ τον καναπέ, που έχει υπάρξει ο πλέον πιστός μου φίλος, υπομένοντας τα βάρη του κορμιού και της ψυχής μου αδιαμαρτύρητα, σχεδόν βουβά. «Σχεδόν», γιατί, όταν κάθομαι πάνω του ή σηκώνομαι απ' αυτόν, ξεφυσά όχι για να εκφράσει δυσαρέσκεια, αλλά ένα παράπονο, το οποίο εδώ και χρόνια δεν έχω φροντίσει να ικανοποιήσω: να περιποιηθώ μια παλιά πληγή που δημιούργησαν τα σκανταλιάρικα παιδικά χέρια μου δοκιμάζοντας την κόψη του πρώτου μου σουγιά.

«Μύγα σε κεχριμπάρι» ήταν, θυμάμαι, τα λόγια του παππού όταν αντίκρισε το σκίσιμο. Το ίδιο και κάμποσα χρόνια αργότερα, όταν μ' έπιασε να χαιδολογιέμαι με την πρώτη μου κατάκτηση στο κατώι του πατρικού μου. «Μύγα σε κεχριμπάρι», επανέλαβε γελώντας δυνατά, σχεδόν περιήφανα.

Αυτή ήταν και η τελευταία επανάληψη που είδε το φως μέσα απ' τα χείλη του.

9 ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΙΝ ΤΟ ΤΕΛΟΣ

1980

*Σαν ερημώνει, ξυπνάνε όλοι τους
– να, τώρα, όπου να 'ναι.*

Ο πικρός λυκίσκος δαμάζει τη γλυκιά βύνη· η γλώσσα πλαταγίζει στον ουρανίσκο, το κεφάλι ακουμπάει στο παγωμένο τζάμι του παραθύρου, οι μηροί σταυρώνουν και πλακώνουν το σηκωμένο πράμα.

«Τα παράπονα δεν ωφελούν· κρατήστε τα πανωφόρια σας φορεμένα. Το καλοριφέρ στο ανατομείο δεν λειτουργεί. Οι νεκροί δεν αγαπούν τη ζέστη...»

Δυο πορσελάνινες ηλεκτρικές ασφάλειες κατακυλούν στο συρτάρι της κουζίνας.

«Πάρτε στο χέρι σας το νυστέρι νούμερο 15».

Έντονο πορτοκαλί.

«Η τομή γίνεται με φορά κάθετη προς το δέρμα».

Φως.

«Στη συνέχεια δίνουμε κλίση 30 έως 40 μοιρών...»

Οι μηροί σφίγγουν συναμεταξύ τους.

«...με την οποία πραγματοποιείται το μεγαλύτερο μέρος της τομής».

Το πυκνό πυρρόξανθο εφήβαιο αναφύεται...

«Το βάθος φτάνει μέχρι το υποδόριο λίπος».

...γλασαρισμένο με σπέρμα.

Μια λεπτή γραμμούλα στο μπλάβο δέρμα. Λαβίδα, ανασηκωμένα χείλη, ιστοί. Πώς είναι το ανοιγμένο ρόδι; Έτσι. Στο

μαρμάρينو τραπέζι παντού γυαλιστερά σπόρια. Τι ζητάει; Η λαστιχένια χούφτα τα πολτοποιεί. Ρόδινες πιτσιλές πάνω στη λευκή ποδιά. Τι θέλει; Όχι, όχι πιτσιλές· γραμμές και σχήματα: ένας χάρτης! Για πού; Για πού;

«Έι, Άμμων, θα μας καταδεχτείς απόψε;» κι αναγνωρίζοντας τη βραχνή φωνή της Σόνιας επανήλθα απότομα στο πιγμένο από φωνές και καπνό Γκόλεμ – το πλέον ροκ φοιτητικό στέκι της Πράγας – εστιάζοντας τελικά το βλέμμα μου πάνω της. «Παιδιά, ο Άμμων μ' άκουσε! Με την τρίτη! Πρωτοφανές;» αναφώνησε και, δίνοντας το σύνθημα, παρέσυρε όλη την παρέα σε παρατεταμένο χειροκρότημα.

Χαμογελώντας αμυδρά απέφυγα να δείξω την ενόχλησή μου. Συνέχισα ωστόσο να καρφώνω με τα μάτια την «ψυχή της παρέας», σίγουρος πως μ' αυτό τον τρόπο θα 'παιρνα το αίμα μου πίσω. Από την αρχή της εφηβείας μου είχα ανακαλύψει την επιρροή που ασκούσαν αυτά τα μάτια στους άλλους, όπως από την αρχή της φοιτητικής ζωής μου – οπότε και γνώρισα τη Σόνια – είχα αντιληφθεί πως η επιρροή αυτή πάνω της ήταν καταλυτική. Έτσι σαδιστικά παρακολούθησα όλα τα στάδια αλλαγής των συναισθημάτων της να αποτυπώνονται σε κάθε πτυχή του προσώπου της: το χαμόγελο σε μειδίαμα, το μειδίαμα σε απορία, η απορία σε άγχος κι αυτό, με τη σειρά του, στο παραπονεμένο ψέλλισμα δυο άψυχων «γιατί;».

Η τελευταία γουλιά μπίρας μαλάκωσε τις χορδές μου πνίγοντας τη σιωπή: «Δεν με θες για παρέα σου απόψε, Σόνια, σ' τ' ορκίζομαι», και ρίχνοντάς της μια τελευταία επινίκια ματιά προετοίμασα τον εαυτό μου για την έξοδο στο παγωμένο απόγευμα. «Τα λέμε αύριο, παιδιά», είπα σφίγγοντας το μαύρο κασκόλ γύρω απ' τον λαιμό μου και τράβηξα προς την εξώπορτα

αδιαφορώντας για την όποια απόκριση. Κοντοστάθηκα μόνο να πληρώσω την μπίρα στον Μπόρις – φαινόταν κι εκείνος στις μαύρες του. Σέρνοντας με την τεράστια παλάμη του τα ρέστα στον ξύλινο πάγκο, έσκυψε με τρόπο προς το μέρος μου και ψιθύρισε «φάγανε τον Λένον». Τον κοίταξα με δυσπιστία. «Το μετέδωσε το Ράδιο Λίμπερτι», είπε σοβαρά και τραβήχτηκε. Κούνησα συγκαταβατικά το κεφάλι, άφησα τα ψιλά κι άνοιξα την πόρτα στο κρύο.

Βγήκα στον δρόμο τυλίγοντας δυο δαχτυλιές καπνού σ' ένα χαρτί. Στο δεύτερο σπύρτο κατάφερα να κουμαντάρω τον αέρα και η πρώτη τζούρα βγήκε από μέσα μου το ίδιο βαρύθυμη με τον μολυβένιο ουρανό. Τίναξα τα τρίμματα του καπνού από το μάλλινο παλτό και σήκωσα τον γιακά.

Περπατούσα αφηρημένα και μηχανικά, αγνοώντας τις Σειρήνες των υπόλοιπων στεκιών της Παλιάς Πόλης. Είχαν προφτάσει τα «γιατί» της Σόνιας να μου πλημμυρίσουν τ' αυτιά, κάνοντας το κεφάλι μου να βουίζει αφόρητα σαν μελίσοι που καίγεται, σαν... Μα τι διάολο; αναρωτήθηκα και γύρισα απότομα δεξιά.

Το καμπάνισμα που άκουσα προήλθε από το άνοιγμα της εξώπορτας του τελευταίου στη σειρά καφέ. Ένα ζευγαράκι βγήκε αγκαλιά και, σαλτάροντας τα σκαλοπάτια που το χώριζαν απ' τον πεζόδρομο, προσγειώθηκε χαζογελώντας μπροστά μου· έγινα μάρτυρας του υγρού ψιθύρου που συνηθίζουν ν' ανταλλάσσουν δυο χείλη κολλημένα μεταξύ τους.

«Σ' αγαπώ, μωρό μου, σ' αγαπώ...» όταν ο ψίθυρος έγινε φωνή.

«Κι εγώ σ' αγαπώ, τρελέ!» και ξανά ψίθυρος.

Προσπέρασα αυτούς και την αμηχανία, εγκαταλείποντας απρόθυμα τα μεσαιωνικά σοκάκια της Στάρε Μέστο για το

παρακμιακό σήμερα της Νόβε Μέστο – της Νέας Πόλης. Έστριψα δεξιά και μπήκα στο στενό της οδού Ζίλσκα.

Σαν μέσα από χρονομηχανή βγήκα στην οδό Περστίβ. Οι λάμπες ότι είχαν ανάψει και κάτω από το αρρωστιάρικο κιτρινωπό φως τους η Νέα Πόλη με καλωσόρισε με σακούλες σκουπιδιών που ακροβατούσαν στις κόγχες των κάδων, παλιόχαρτα κι αδειανά τενεκεδάκια μπίρας που σβούριζαν στις άκρες των πεζοδρομίων και φωτεινές επιγραφές που ταλαντεύονταν πέρα δώθε τρίζοντας πάνω απ' το κεφάλι μου στον ρυθμό του κρούου αέρα. Όλ' αυτά για πάρτη μου; αναρωτήθηκα, διαπιστώνοντας πως ήμουν ο μοναδικός θεατής αυτού του σουρεαλιστικού τσίρκου, και διέσχισα την έρημη λεωφόρο Ναρόντι.

Κατηφορίζοντας την οδό Σπαλένα, μέρεψα το αγχωμένο βήμα μου καθώς τότε το συνειδητοποίησα: ήταν δεν ήταν τέσσερις το απόγευμα μα στη λεωφόρο δεν περνούσαν αμάξια, δεν κυκλοφορούσε ψυχή. Τίποτα, κανείς. Μόνο εγώ, ο αέρας κι αυτός ο μακρινός μεταλλικός ήχος που ολοένα πλησίαζε. Ένας ήχος σαν στριγκλιά, σαν γδάρισμα λαμαρίνας, τόσο απόκοσμος που για μια στιγμή νόμισα πως με είχαν πάρει στο κατόπι τα φαντάσματα της Παλιάς Πόλης σέρνοντας ξοπίσω τις αλυσίδες τους. Κοκάλωσα και αφουγκράστηκα· ήταν πίσω μου!

Από τη γωνία της Ναρόντι ένας μεγάλος στρογγυλός προβολέας αποκαλύφθηκε, ρίχνοντας το λευκό φως του πάνω μου. Λουσμένο στους γαλαζωπούς σπινθήρες που έπεφταν από τις κεραίες και με αναρτήσεις που στρίγκλιζαν σαν Άρπιες, το τραμ της γραμμής 23 τσουλούσε δίπλα μου. Άδειο. Ακόμη και το τραμ είναι άδειο, σκέφτηκα και ασυναίσθητα το ακολούθησα περπατώντας γρήγορα, πιο γρήγορα, τρέχοντας να το προλάβω, να δω τουλάχιστον αν υπήρχε οδηγός. Πενή-

να μέτρα παρακάτω, ασθμαίνοντας, με τα χέρια στα γόνατα και γελώντας νευρικά, παρακολούθησα το τραμ-φάντασμα να ξεμακραίνει.

Χρέωσα την αλλόκοτη ερημιά στις πρώτες σταγόνες βροχής που έκαναν άναρχα την εμφάνισή τους και χώθηκα κάτω από ένα σιδερένιο υπόστεγο για να στριμώξω καπνό και νευρικότητα σ' ένα τοιγάρο. Εμπνευσμένη κίνηση, αφού μέσα από το πρώτο κιόλας σύννεφο καπνού διέκρινα, επιτέλους, τη φιγούρα κάποιου να κοντοζυγώνει. Ανακουφισμένος, ξαναβγήκα στο ψιλοβρόχι βαδίζοντας προς το μέρος του.

Ο ξερακιανός άντρας με το μπλε φθαρμένο κοστούμι – κοψιά κλητήρα ή πωλητή – με προσπέρασε σαν ακρίδα με τα πελώρια κανιά του, σκυφτός και βιαστικός, βαστώντας αγκαλιά μια καφέ δερμάτινη τσάντα. Παραμιλούσε.

Το ακατάληπτο παραμιλητό έσβησε. Ό,τι έμεινε απ' αυτόν ήταν ο ήχος που έκαναν τα λουστρίνια του, μέχρι ο ξερός χτύπος τους να μετατραπεί σε παφλασμό, πλαισιωμένος από βρισιές κι αναθέματα για τη μέρα και την τύχη του. Δεν γύρισα, μα τον φαντάστηκα να τινάζει από το παπούτσι του τα λασπόνερα μιας λακούβας· χαμογελώντας έκανα αριστερά, στο πλάι του ναού της Αγίας Τριάδας.

«Πρόσεχε το ρημάδι σου, ρε γέρο!» πρόλαβα να φωνάξω αποφεύγοντας στο τσακ ένα παλιό σιδερένιο καρότσι που πετάχτηκε απ' τη γωνία. Ο ρακοσυλλέκτης που το οδηγούσε παρέμεινε ατάραχος, θαμμένος κάτω από πυκνή γενειάδα και σβολιασμένα άπλυτα μαλλιά σαν λασπωμένο χιόνι.

«Θα σκοτώσεις κανέναν με δαύτο!» συνέχισα, σταματώντας να αναπνέω από τη βρώμα που έζεχνε.

Σήκωσε αργά το κεφάλι· πάνω από τα σλάβικα ζυγωματικά, το δεξί μέρος των οποίων κεντούσε μια μεγάλη ουλή, αποκαλύ-

φθηκαν δυο βαθουλωτά, σαν αφυδατωμένα, τρομακτικά μάτια που μπήχτηκαν στα σπλάχνα μου ανακατευτόντάς τα.

Λούφαξα.

Πήρε τα μάτια του από μέσα μου, να ελέγξει το καρότσι του: Ανάμεσα σε στοίβες από μουχλιασμένα βιβλία κι εφημερίδες ήταν σφηνωμένο ανάποδα ένα μαρμάρινο αγγελάκι, σαν αυτά που στολίζουν τα μνήματα, με τις παλάμες του ενωμένες σε στάση προσευχής και τα φτερά του σπασμένα από τη ρίζα. Πάνω του ήταν ριγμένη μια μισοκαμένη φαιοπράσινη χλαίνη με παράσημο στο πέτο και μια παλιομοδίτικη μαύρη γόβα με τετράγωνο τακούνι. Στην κορυφή όλων αυτών, ένα διπλωμένο λουλουδάτο φουστάνι και μια προδομένη από την εφηβεία κούκλα με ψαλιδιές σ' όλο της το κεφάλι, γυμνή, χωρίς χέρια και μάτια.

Τον έπιασα να κοιτάζει το τσιγάρο στα δάχτυλά μου· αυτόματα στράφηκε και πάλι στο καρότσι, μα τα μάτια του τώρα ήταν θλιμμένα, σαν παιδιού που το τραβολογάει η μάνα του μακριά από τη βιτρίνα με τ' αγαπημένο του παιχνίδι. Αναθάρρησα και τον πλησίασα. Έβγαλα το σακούλι του καπνού και τα σπέρτα κι έκανα να τ' αφήσω στην κούκλα. Τα χέρια του τινάχτηκαν σαν ελατήρια και μου γράπωσαν τον καρπό. «Γι' αυτή, γέρο», είπα ήρεμα παρά το σάστισμά μου. Μ' έσφιξε σαν μέγγενη. «Γι' αυτή, ρε!» μούγκρισα μορφάζοντας κι άφησα να πέσουν ο καπνός και τα σπέρτα πάνω στην κούκλα να τα δει. Η λαβή του λίγο λίγο χαλάρωσε. Τράβηξα απότομα το χέρι μου. Άρπαξε το σακούλι, μύρισε τον καπνό και με τα δάχτυλά του άρχισε να τον μαδάει. Δεν μου 'δωσε άλλη σημασία· το παιδί είχε αποκτήσει το παιχνίδι του.

Ο εκκωφαντικός κρότος ενός κεραυνού αποτέλειωσε τη στιγμή. Όξινη οσμή από νοτιομένο κάρβουνο τρύπησε τα ρουθούνια και χοντρές στάλες βροχής άρχισαν να ραπίζουν με δύ-

ναμη τον δρόμο κι εμάς. Σήκωσα το παλτό πάνω απ' το κεφάλι μου και προσπέρασα τρέχοντας τον ρακοσυλλέκτη· μες στο βουητό και το αστραπόβροντο θαρρώ πως άκουσα το καρότσι του, τρίζοντας, να ξανακυλάει.

Στον αριθμό 4 της Σπαλένα γύρισα δεξιά το κλειδί της βαριάς σιδερένιας εξώπορτας, που άνοιξε συμπαρασύροντας έναν σωρό από φακέλους. Αδιάφορα τους μάζεψα και το ίδιο αδιάφορα τους άφησα έναν έναν στο έλεος της βαρύτητας, ώσπου το γράμμα με τον αγαπημένο γραφικό χαρακτήρα ν' απομείνει στα χέρια μου. Στο δεύτερο προς τρίτο σκαλί της σκάλας, μουσκεμένος ως το κόκαλο, αφού το 'γδυσα ανυπόμονα από τον γαλάζιο φάκελο, ξεκίνησα να διαβάζω:

Αγαπημένε μου Άμμων,

Συγχώρα με που τολμώ να διαταράξω τα «λιμνάζοντα νερά» της φοιτητικής σου καθημερινότητας, αλλά το γεγονός ότι έχεις να δώσεις σημείο ζωής εδώ και δύο σχεδόν μήνες νομίζω πως δικαιολογεί το θράσος μου.

Δύο σενάρια μπορώ να φανταστώ που να εξηγούν αυτή σου τη στάση: είτε είσαι πολύ απορροφημένος με τη σχολή, γιατρέ μου (πράγμα δύσκολο), είτε κάποια πεταλουνδίτσα όλο νάζι σ' έχει συνεπάρει, σε σημείο που μας ξέχασες εντελώς (πράγμα ακόμη πιο δύσκολο για κάποιον σαν εσένα), σκληρέ μου!

Κι επειδή το τελευταίο πράγμα που θα 'θελα είναι να φαντάζω στα μάτια σου ως μια στρίγκλα αδερφή, σταματώ εδώ, ενημερώνοντάς σε, αν πλέον σ' ενδιαφέρει (έλα, αστειεύομαι), πως ο μπαμπάς κι η μαμά είναι καλά, αν και «άκρως εκνευρισμένοι με την εν γένει συμπεριφορά» σου. Ιδιαίτερα ο μπαμπάς, που μαθαίνει πάντως για την πρόοδό σου από τον φίλο του και πρύτανή σου κ. Λάουφμπεργκ.

*Από την άλλη, εγώ είμαι κάλια, με τον Πάβελ (έχεις καιρε-
τίσματα) δεν τα πάμε και πολύ καλά τελευταία. Δεν σου γράφω
άλλα, μήπως και σ' αναγκάσω να μου τηλεφωνήσεις...*

Σ' αγαπώ πολύ (αν και ξέρω πως δεν θα πάρεις),

Χάννα

Έχωσα το γράμμα στην τσέπη κι ανεβαίνοντας δυο δυο τα σκαλιά έφτασα στον τρίτο όροφο, στο διαμέρισμα με το μπρούντζινο 6 στην πόρτα. Η κλειδαριά αντήχησε στον διάδρομο και η πόρτα άνοιξε. Απέναντί μου, στον καθρέφτη του χολ, ένας ψηλός μαυροντυμένος τύπος με κοίταξε που τον κοίταξα, με πλησίασε που τον πλησίασα, μερώνοντας με τα δάχτυλα τα βρεγμένα μακριά μαλλιά του.

Δεν πέρασε πολλή ώρα μέχρι να τον ξαναδώ. Τούτη τη φορά στον καθρέφτη του μπάνιου, να φοράει γκρι αθλητική φόρμα και να σκουπίζει με μια λευκή πετσέτα το κεφάλι του, πριν πιάσω την ηλεκτρική θερμάστρα για να τη μεταφέρω από την κρεβατοκάμαρα στο σαλόνι, πλάι στον καναπέ που έβλεπε στη μεγάλη τζαμαρία.

Έσβησα το φωτιστικό, που 'χε ξεμείνει αναμμένο αποβρα-
δīs στο γραφείο μου πάνω απ' το *Σύγγραμμα χειρουργικής*, και στην πρίζα του συνέδεσα τη θερμάστρα. Η μικρή γωνιά του σαλονιού φωτίστηκε από το βαθύ πορτοκαλί φως της πυρακτω-
μένης αντίστασης. Έξω, διάβολοι και τελώνια ποδοβολούσαν στις αρχαίες κεραμοσκεπές της Πράγας, πασχίζοντας να γλι-
τώσουν απ' το νερό και τη φωτιά τ' ουρανού. Βυθίστηκα αργά στον καναπέ, σαν να χανόμουν στο μαύρο δέρμα του, και βάλ-
θηκα να μετρώ τις στάλες της βροχής πάνω στο τζάμι.

Αλλόκοτο και ψυχαναγκαστικό αυτό το συνήθειο – να κάθο-
μαι και να χαζεύω την τζαμαρία με τις ώρες, μα έτσι αυτοϋπνω-

τίζομαι, βυθίζομαι σε βαθιά νιρβάνα νοσταλγίας κι αινιγματικών αποκαλύψεων, παρακολουθώντας μνήμες και οράματα να προβάλλουν, σαν από προτζέκτορα, πάνω της.

Επίπονο κι εθιστικό πράγμα: Πρέπει να μπορείς να συγκεντρώνεσαι επίμονα κι αφηρημένα συνάμα, να ξέρεις να περιμένεις χωρίς να ελπίζεις σε κάτι συγκεκριμένο, χωρίς να ταράζεις τις σκιές. Να τις παραφυλάς μονάχα· να τις παραφυλάς που σκαρφαλώνουν το πηγάδι, εκεί όπου τα άγρια ένστικτα λαγοκοιμούνται και οι νεκροί ονειρεύονται τα μελλούμενα των ζωντανών.

Για μια ακόμη φορά αρχίζει να συμβαίνει: το καθρέφτισμα των αντικειμένων που υπάρχουν στον χώρο λίγο λίγο χάνεται από το τζάμι. Πρώτα χάνεται ο καναπές που κάθομαι, στη συνέχεια χάνονται το τασάκι και το επιτραπέζιο ρολόι πάνω από το τραπέζακι του σαλονιού. Έπειτα, σβήνει το ίδιο το τραπέζι· από τις αντανακλάσεις των αντικειμένων μόνο της θερμάστρας απομένει να αιωρείται σαν χάρτινο κινέζικο φανάρι.

Το ελάχιστο είδωλο των ματιών μου αρχίζει να μεγαθύνεται πάνω στην τζαμαρία, να μεγαλώνει ολοένα και περισσότερο, καλύπτοντάς την πλέον ολόκληρη. Δύο γιγάντια μάτια που, σε κάθε τους βλεφάρισμα, προβάλλουν καρέ καρέ την ιστορία τους: το γλαύκωμα, την τύφλωσή μου, την απόγνωση των γονιών μου, την προσφορά του παππού, τα φώτα του χειρουργείου, τους επιδέσμους, το φως της μέρας. Πράξη πρώτη στο κλείσιμό τους.

«Μη σε νοιάζει, πρίγκιπά μου, μέσα από σένα θα βλέπω για πάντα», διαβάζω στα χείλη του παππού όταν τα μάτια προβάλλουν πάνω στην τζαμαρία εκείνον κι εμένα, πιασμένους χέρι χέρι, ο ένας ξαπλωμένος πλάι στον άλλο, πριν τη διαδικασία της μεταμόσχευσης, στον βωμό της μεγάλης θυσίας. Κι ανοιγο-

κλείνοντας γρηγορότερα από πριν, τα μάτια ξεδιπλώνουν στο γυαλί τις αναμνήσεις μου από εκείνον: τις νύχτες συντροφιά με τα αιματοβαμμένα του παραμύθια, το πρώτο μου μεθύσι πίνοντας μαζί του κρασί, το ασημένιο του δαχτυλίδι – πλέγμα δύο σκελετωμένων χεριών – περασμένο στον δεξιό του παράμεσο ενώ γράφει ασταμάτητα σε σκόρπια φύλλα χαρτιού. Παλεύω να διαβάσω τι γράφει, να καταλάβω, όμως τα βουρκωμένα μου μάτια εμποδίζουν κάθε μου απόπειρα λίγο πριν πέσει, αμετάκλητα πια, η αυλαία.

Μέσα σε αναφιλητά, άκουσα έναν γνώριμο ήχο· η θερμάστρα είχε ρίξει την ασφάλεια. Κι όπως η αντανάκλασή της αργόσβηνε, θέρριευε έξω η νύχτα.

«Η σχιζοφρένεια προέρχεται από τις ελληνικές λέξεις “σχιζω” – που σημαίνει διαχωρισμός – και “φρένες” – που αναφέρεται στη λογική και στον νου. Ορίζεται ως ψύχωση, η οποία χαρακτηρίζεται από έντονη αλλοίωση της εσωτερικής και εξωτερικής πραγματικότητας και εκφράζεται με διαταραχές στη σκέψη, την αντίληψη, στα συναισθήματα, στη βούληση και την ψυχοκινητικότητα. Χαρακτηριστικά συμπτώματα των παραπάνω διαταραχών είναι...»

Τα μάτια μου κλείνουν. Έχω ανάγκη από λίγο ύπνο. Να κοιμηθώ εδώ... έστω για λίγο... τόση κούραση...

«Κύριε Πόλαχ...»

Έκλεισαν. Δεν φαίνομαι, μάλλον δεν φαίνομαι... Η έδρα είναι τόσο μακριά... Σίγουρα δεν θα φαίνομαι έτσι όπως είμαι σκυμμένος στο έδρανο...

«Κύριε Πόλαχ, εγερθείτε... Εγερθείτε!»

Τινάζομαι εμβρόντητος. Τα μάτια μου ορθάνοιχτα κι απορημένα αντικρίζουν όλο το αμφιθέατρο στραμμένο προς εμένα,

δεκάδες ζευγάρια μάτια, αδηφάγα, σαν να κοιτάζουν ηθοποιό θεάτρου που έχει χάσει τα λόγια του επί σκηνής.

«Κύριε Πόλαχ, ομολογώ πως δεν περίμενα από εσάς να εξαντληθείτε τόσο από την παράδοσή μου. Ίσως θα μπορούσατε να μας εντοπίσετε το μέρος αυτής, το τόσο κουραστικό, που σχεδόν σας ύπνωσε... Δεν είστε ακόμα σε θέση, απ' ό,τι καταλαβαίνω... Κρίμα! Άμμων Πόλαχ, απλώς συγκρατήστε τούτο: η σχολή Ιατρικής δεν τελειώνει στο τέταρτο έτος. Για κανέναν! Χαρακτηριστικά συμπτώματα λοιπόν των σχιζοφρενικών διαταραχών είναι οι παραληρηματικές ιδέες, η αποδιοργάνωση της ομιλίας, ακουστικές κυρίως ψευδαισθήσεις, αμφιθυμία και συναισθηματική έκπτωση, ανηδονία και αβουλησία...»

Η Σόνια περπατούσε μπροστά σκασμένη από θυμό. Τα πληθωρικά γοφιά της έτρεμαν μέσα από το εφαρμοστό σταχτί φόρεμα σε κάθε πάτημα της μπότας της.

«Αυτός ο Ροζίτσκι είναι μαλάκας! Σου μίλησε λες κι είσαι ο καθένας! Εντάξει, κοιμήθηκες, αλλά είσαι κι ο καλύτερος φοιτητής του, γαμώτο!» φώναξε πάνω απ' τον ώμο της.

«Σαλόμ αλαϊχέμ!» είπε ο Τζίφι και στράφηκε προς το μέρος μου. «Κοιμώμενε πρίγκιπα, πάμε για καφέ; Να μας πεις και γιατί ξαγρύπνησες χθες...» και γελώντας με χτύπησε στον ώμο.

Η Σόνια γύρισε λες και την τίναξε ρεύμα. Τα πυρρόξανθα μαλλιά της μια καιόμενη βιάτος, οι φακίδες στο πρόσωπο και τον κόρφο της είχαν φουντώσει έτσι όπως ήταν ξανααμμένη.

«Ωραίοι φίλοι! Μα καλά, Τζίφι, δεν το βλέπεις; Προσπαθούν να του σπάσουν τα νεύρα. Τον δοκιμάζουν συνεχώς!»

«Σιγά, ρε Σόνια! Εγώ κοιμάμαι σχεδόν σε κάθε παράδοση του Ροζίτσκι», πετάχτηκε ο Γιουράι.

Έσφιξε κι άλλο τα βιβλία πάνω στα στήθια της.

«Αυτό λέω, Γιουράι! Εντάξει εμείς. Ο Άμμων όμως; Πάντοτε ο καλύτερος, πάντα τυπικός, άψογος. Πώς τόλμησε αυτός ο ...»

Δεν άντεξα άλλο.

«Πάψε επιτέλους!»

«Μα, Άμμων...» κόμπιασε η Σόνια.

«Πάψε είπα! Καταλαβαίνεις;»

«Μα, πήρα το μέρος σου για...»

«Δεν θέλω να παίρνεις το μέρος μου! Πάψε ν' ασχολείσαι μαζί μου!»

Σαστισμένη, γύρισε την πλάτη της κι άρχισε να τρέχει. Στα πέντε μέτρα, είχα κιόλας μετανιώσει.

«Το παράκανες, ρε».

«Το ξέρω, Τζίφι».

Εύπησα αγκαλιά με τον μελαγχολικό ήχο του τσέλου που έπαιζε επάνω, στη σοφίτα του τέταρτου, ο μαστρο-Γιάκουμπ. Φημισμένος οργανοποιός, κοτσουνάτος εβδομηντάρης κι ομορφάντρας ο μαέστρος, διατηρούσε ένα γραφικό μαγαζάκι έγχορδων μουσικών οργάνων στη Μάλα Στράνα· μια τρύπα. Κάθε που βράδιαζε, ο κόσμος να χαλούσε, αυτός έπιανε το τσέλο του. Όταν είχε κέφια, γεννούσε από μέσα του κάτι μελωδίες όλο θλίψη και παράπονο. Αν πάλι είχε τις μαύρες του, έπαιζε κάτι επιθετικές και γρήγορες δοξαριές σαν ξυραφιές, λες και ήθελε να το ξεκάνει το όργανο. Έτσι, μπορούσες να πεις πότε ο Γιάκουμπ Άλες είχε κέφια και πότε όχι. Απόψε είχε. Το ίδιο κι εγώ.

Άφησα τη ζέστη του κρεβατιού για ένα καυτό μπάνιο, μια κούπα καφέ και δυο τσιγάρα. Μετά από τρεις ώρες απογευματινού ύπνου, όλα έμοιαζαν διαφορετικά. Τόσο διαφορετικά,

που είπα να ξεσαβανώσω το γέρικο Σπαρτάκ¹ μου και να βολτάρω στη Μάλα Στράνα, τη Μικρή Γειτονιά.

Σαν άνοιξα την πόρτα για να φύγω, ο κοινόχρηστος διάδρομος πλημμύρισε από την εισαγωγή της δεύτερης σονάτας για τσέλο του Μιασκόφσκι. Σφάλισα τα μάτια για λίγο, όσο κρατάει μια βαθιά ανάσα, κι έπειτα βγήκα. Από το διπλανό διαμέρισμα ξετρύπωσε με ένα κεφάλι γεμάτο ροζ μπικουτί μια από τις θαυμάστριες του γερο-Γιάκουμπ.

«Καλησπέρα», είπα αόριστα και τράβηξα την πόρτα. Κουνούσε πέρα δώθε τα χέρια της προσπαθώντας να μου τραβήξει την προσοχή. Τα κατάφερε.

«Γέννησε η κόρη του μαέστρου στο Βερολίνο. Έκανε γιο!» μου εκμυστηρεύτηκε μ' ενθουσιασμό δείχνοντας προς τα πάνω.

«Ωραία», απάντησα και γύρισα να κλειδώσω.

Μερικά δευτερόλεπτα σιωπής.

«Αυτόν τουλάχιστον θα τον καταλάβουμε όταν φύγει», μονολόγησε εκείνη, για να προσθέσει αναστενάζοντας «αλίμονο σ' εμάς τους υπόλοιπους» και να κλείσει την πόρτα της απαλά, κλειδώνοντας δυο φορές.

Το κόκκινο λαμπάκι της βενζίνης στο ταμπλό του Σπαρτάκ μού κράτησε συντροφιά αναβοσβήνοντας μέχρι το πρατήριο του Βισέχραντ. Εκεί, απολαμβάνοντας τη χαρακτηριστική μυρωδιά όσο η αντλία γέμιζε το ρεζερβουάρ, έριξα ένα συμμαζέμα στο εσωτερικό του. Κάτω από το κάθισμά μου βρήκα ένα άδειο μπουκάλι μπίρας, πιο πέρα έναν αναπτήρα κι ένα μισογεμάτο ρολό τσιγαρόχαρτα, στο πίσω κάθισμα μια εφημερίδα τριών

1. Škoda 440 Spartak, μοντέλο αυτοκινήτου τσεχοσλοβάκισης παραγωγής.

μηνών, κι από κάτω της τον μαύρο μου σκούφο που τον είχα για χαμένο. Τον πήρα στα χέρια μου, τον τίναξα και τον φόρεσα. Η αντλία σταμάτησε. Το πορτάκι του ρεζερβουάρ έκλεισε με θόρυβο. Κοιτάχτηκα στον καθρέφτη: τα μάτια μου ήταν ακόμα πρησμένα από τον ύπνο.

Για αρχή, οδήγησα μέχρι την καντίνα της κυρα-Μάρτας, με είχε κόψει η πείνα. Κάνοντας μια γύρα πάνω στο περιστρεφόμενο σκαμπό, της παράγγειλα το συνηθισμένο, ένα απλό σάντουιτς με λουκάνικο. Εκείνη μου 'φτιαξε ένα ενισχυμένο στην τιμή του απλού. Ακούμπησε το πιάτο στον πάγκο κι έτριψε με τα κηλιδωμένα χέρια της τα βλέφαρά της. Έπειτα, τακτοποίησε τον ασημένιο της κότσο. Δεν έλεγε να φύγει· στεκόταν πάνω από το πιάτο και με κοίταζε να διαβάζω την εφημερίδα που 'χε παρατήσει κάποιος πελάτης.

«Ακούω...» είπα αφήνοντας την εφημερίδα στο πλάι και φέρνοντας το πιάτο μπροστά μου.

Την είχαν πεθάνει, λέει, τα ρευματικά της. Δυο μέρες δεν μπορούσε να κλείσει μάτι.

Μασουλώντας λαίμαργα, τη ρώτησα αν ο πόνος τρυπούσε το κόκαλο.

Έπιασε να τοιμπάει το αριστερό της μπράτσο. Το τρυπούσε.

«Η υγρασία φταίει», είπα κι έκοψα μια γερή δαγκωματιά. «Έλα μεθαύριο που 'χω πρακτική να βγάλεις και μια πλάκα», και της έκλεισα το μάτι.

Με την τελευταία μπουκιά, έγλειψα τα δάχτυλά μου και την άφησα να γελάει ανακουφισμένη. Χορτάτος, ξανακάθισα πίσω από το τιμόνι βάζοντας μπρος για τη Ναρόντινι κι από κει για την παραποτάμια Σμετάνοβο.

Άλλες χρονιές τέτοια εποχή το ποτάμι ήταν παγωμένο ή

ολότελα φουσκωμένο και τα ποταμόπλοια συνωσιζόνταν αραγμένα στις δέστρες τους. Ο φετινός γλυκός χειμώνας όμως έκανε τον ποταμό Μολδάβα να φαντάζει μακάριος και τους καρβοκύρηδες ευτυχισμένους που είχαν ευκαιρία για επιπλέον μεροκάματα: δυο φωταγωγημένα ποταμόπλοια έπλεαν – καληώρα – γαλήνια στα μαύρα νερά του, και παράβγαιναν πλώρη με πλώρη.

Οδηγώντας παράλληλά τους, στο ύψος του ταχυδρομείου, ποντάρια σ' εκείνο από την έξω πλευρά, αυτήν της Μάλα Στράνα. Μισό χιλιόμετρο μετά, στρίβοντας στη γέφυρα Μάνεσουβ για να περάσω απέναντι, είδα αριστερά το ποταμόπλοιό μου να 'χει πάρει κεφάλι. Χτύπησα επιδοκιμαστικά το λευκό τιμόνι κι άφησα τη γέφυρα και τον Μολδάβα πίσω μου, μπαίνοντας στη λεωφόρο που κύκλωνε από βορρά τη Μικρή Γειτονιά.

Πάρκαρα στον περίβολο της Μαθηματικής σχολής κι από κει πήρα ν' ανεβαίνω με τα πόδια τη Νερούντοβα. Τα σπίτια της ξεχώριζαν από τα οικόσημά τους και όχι από τον αριθμό τους: δεν έλεγες «κάθομαι στον αριθμό τάδε της Νερούντοβα», αλλά «θα με βρεις στον Πράσινο αστακό» ή «στο Χρυσό λιοντάρι»· ότι προσπέρασα τον Κόκκινο αετό και ζύγωσα στα Τρία βιολιά, που κάποιες νύχτες με φεγγάρι λένε πως, σαν περνάς απέξω, τ' ακούς να παίζουν.

Κόντενα πια στου Αγίου Θωμά, το παλιό ζυθοποιείο πλάι στην ομώνυμη εκκλησία στην κορυφή του δρόμου, όπου, εφτά αιώνες πριν, Αυγουστίνιοι μοναχοί παρασκεύασαν την πρώτη μπίρα της πόλης. Φτάνοντας, κατέβηκα στα κελάρια του και διάλεξα τη Σηπλιά, τη λιγότερο φτιασιδωμένη από τις τρεις αίθουσες του υπογείου. Κάθισα σ' έναν ξύλινο πάγκο χαζεύοντας, μέχρι να παραγγείλω, τις φλόγες που χοροπηδούσαν τσιτσιρίζοντας στα διάσπαρτα λυχάρια.